

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അയോധ്യാകാണ്ഡേ

॥ ഷോഡശഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഷോഡശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമസദ്മനി പ്രവിഷ്ടേന സുമന്ത്രേണ ശ്രീരാമം പ്രതി
മഹാരാജസന്ദേശസ്യ ശ്രാവണം സീതയാനുമതേന ശ്രീരാമേണ
സലക്ഷ്മണേന രഥമാരുഹ്യ ഗീതവാദ്യസഹകാരേണ പഥി
പൗരാണാം സ്ത്രീപുരുഷാണാം വിവിധാ വാർതാ
ആകർണയതാ പ്രസ്ഥാനം

സ തദന്തഃപുരദ്വാരം
സമതീത്യ ജനാകുലം |
പ്രവിവീക്താം തതഃ കക്ഷ്യാ -
മാസസാദ പുരാണവിത് || 2.16.1 ||

പ്രാസകാർമുകബിഭ്രദ്ഭി -
ര്യുവഭിർമൃഷ്ടകുണ്ഡലൈഃ |
അപ്രമാദിഭിരേകാഗ്രൈഃ
സ്യാനുരക്തൈരധിഷ്ഠിതാം || 2.16.2 ||

തത്ര കാഷായിണോ വൃദ്ധാൻ
വേത്രപാണീൻ സ്വലങ്കൃതാൻ |
ദദർശ വിഷ്ഠിതാൻ ദ്വാരി
സ്തർയധൃക്ഷാൻ സുസമാഹിതാൻ || 2.16.3 ||

തേ സമീക്ഷ്യ സമായാന്തം
 രാമപ്രിയചികീർഷവഃ |
 സഹസോത്പതിതാഃ സർവേ
 ഹ്യാസനേഭ്യഃ സസംഭ്രമാഃ || 2.16.4 ||

താനുവാച വിനീതാത്മാ
 സുതപുത്രഃ പ്രദക്ഷിണഃ |
 ക്ഷിപ്രമാഖ്യാത രാമായ
 സുമന്ത്രോ ദ്വാരി തിഷ്ഠതി || 2.16.5 ||

തേ രാമമുപസംഗമ്യ
 ഭർതൃഃ പ്രിയചികീർഷവഃ |
 സഹഭാർയായ രാമായ
 ക്ഷിപ്രമേവാചചക്ഷിരേ || 2.16.6 ||

പ്രതിവേദിതമാജ്ഞായ
 സുതമഭ്യന്തരം പിതൃഃ |
 തത്രൈവാനായയാമാസ
 രാഘവഃ പ്രിയകാമ്യയാ || 2.16.7 ||

തം വൈശ്രവണസങ്കാശ -
 മുപവിഷ്ടം സ്വലക്യതം |
 ദദർശ സുതഃ പര്യങ്കേ
 സൗവർണ്ണേ സോത്തരച്ഛദേ || 2.16.8 ||

വരാഹരൂധിരാഭേണ
 ശുചിനാ ച സുഗന്ധിനാ |
 അനുലിപ്തം പരാർഘ്യേന
 ചന്ദനേന പരന്തപം || 2.16.9 ||

സ്ഥിതയാ പാർശ്വതശ്ചാപി
 വാലവൃജനഹസ്തയാ |
 ഉപേതം സീതയാ ഭൂയ -
 ശ്ചിത്രയാ ശശിനം യഥാ || 2.16.10 ||

തം തപന്തമിവാദിത്യ -
 മുപപന്നം സ്വതേജസാ |
 വവന്ദേ വരദം വന്ദീ
 വിനയജേന്താ വിനീതവത് || 2.16.11 ||

പ്രാഞ്ജലിഃ സുമുഖം ദൃഷ്ട്വാ
 വിഹാരശയനാസനേ |
 രാജപുത്രമുവാചേദം
 സുമന്ത്രോ രാജസത്കൃതഃ || 2.16.12 ||

കൗസൽയാ സുപ്രജാ രാമ
 പിതാ ത്വാം ദ്രഷ്ടുമിച്ഛതി |
 മഹിഷ്യാപി ഹി കൈകേയോ
 ഗമ്യതാം തത്ര മാ ചിരം || 2.16.13 ||

ഏവമുക്തസ്തു സംഹൃഷ്ടോ
 നരസിംഹോ മഹാദൃതിഃ |
 തതഃ സമ്മാനയാമാസ
 സീതാമിദമുവാച ഹ || 2.16.14 ||

ദേവി ദേവശ്ച ദേവീ ച
 സമാഗമ്യ മദന്തരേ |
 മന്ത്രയേതേ ധ്രുവം കിഞ്ചി -
 ദഭിഷേചനസംഹിതം || 2.16.15 ||

ലക്ഷയിത്വാ ഹൃദിപ്രായം
 പ്രിയകാമാ സുദക്ഷിണാ |
 സഞ്ചോദയതി രാജാനം
 മദർഥമസിതേക്ഷണാ || 2.16.16 ||

സാ പ്രഹൃഷ്ടാ മഹാരാജം
 ഹിതകാമാനുവർതിനീ |
 ജനനീ ചാർഥകാമാ മേ
 കേകയാധിപതേഃ സുതാ || 2.16.17 ||

ദിഷ്ട്വാ ഖലു മഹാരാജോ
 മഹിഷ്യാ പ്രിയയാ സഹ |
 സുമന്ത്രം പ്രാഹിണോദ് ദൂത -
 മർഥകാമകരം മമ || 2.16.18 ||

യാദൃശീ പരിഷത് തത്ര
 താദൃശോ ദൂത ആഗതഃ |
 ധ്രുവമദ്യൈവ മാം രാജാ
 യൗവരാജ്യേഭിഷേക്ഷ്യതി || 2.16.19 ||

ഹന്ത ശീഘ്രമിതോ ഗത്വാ
 ദ്രക്ഷ്യാമി ച മഹീപതിം |
 സഹ ത്വം പരിവാരേണ
 സുഖമാസ്ത്വ രമസ്വ ച || 2.16.20 ||

പതിസമ്മാനിതാ സീതാ
 ഭർതാരമസിതേക്ഷണാ |
 ആ ദ്വാരമനുവപ്രാജ
 മംഗലാൻയഭിദധുഷീ || 2.16.21 ||

രാജ്യം ദ്വിജാതിഭിർജുഷ്ടം
 രാജസുയാഭിഷേചനം |
 കർതുമർഹതി തേ രാജാ
 വാസവസ്യേവ ലോകകൃത് || 2.16.22 ||

ദീക്ഷിതം വ്രതസമ്പന്നം
 വരാജിനധരം ശൂചിം |
 കുരംഗശൃംഗപാണിം ച
 പശ്യന്തീ ത്വാം ഭജാമൃഹം || 2.16.23 ||

പൂർവാം ദിശം വജ്രധരോ
 ദക്ഷിണാം പാതു തേ യമഃ |
 വരുണഃ പശ്ചിമാമാശാം
 ധനേശസ്തുത്തരാം ദിശം || 2.16.24 ||

അഥ സീതാമനുജന്താപ്യ
 കൃതകൗതുകമംഗലഃ |
 നിശ്ചക്രാമ സുമന്ത്രേണ
 സഹ രാമോ നിവേശനാത് || 2.16.25 ||

പർവതാദിവ നിഷ്ക്രമ്യ
 സിംഹോ ഗിരിഗുഹാശയഃ |
 ലക്ഷ്മണം ദ്വാരി സോഽപശ്യത്
 പ്രഹ്യാഞ്ജലിപുടം സ്ഥിതം || 2.16.26 ||

അഥ മധ്യമകക്ഷ്യായാം
 സമാഗച്ഛത് സുഹൃജ്ജനൈഃ |
 സ സർവാനർഥിനോ ദൃഷ്ട്വാ
 സമേത്യ പ്രതിനന്ദ ച || 2.16.27 ||

തതഃ പാവകസങ്കാശ -

മാരുരോഹ രഥോത്തമം |

വൈയാഘ്രം പുരുഷവ്യാഘ്രോ

രാജിതം രാജനന്ദനഃ || 2.16.28 ||

മേഘനാദമസംബാധം

മണിഹേമവിഭൂഷിതം |

മുഷ്ണന്തമിവ ചക്ഷുഷി

പ്രഭയാ മേരുവർചസം || 2.16.29 ||

കരേണുശിശുകൽപൈശ്വ

യുക്തം പരമവാജിഭിഃ |

ഹരിയുക്തം സഹസ്രാക്ഷോ

രഥമിന്ദ്ര ഇവാശുഗം || 2.16.30 ||

പ്രയയൗ തൂർണമാസ്ഥായ

രാഘവോ ജ്വലിതഃ ശ്രിയാ |

സ പർജന്യ ഇവാകാശേ

സ്വനവാനഭിനാദയൻ || 2.16.31 ||

നികേതാനിർയയൗ ശ്രീമാൻ

മഹാഭ്രാദിവ ചന്ദ്രമാഃ |

ചിത്രചാമരപാണിസ്തു

ലക്ഷ്മണോ രാഘവാനുജഃ || 2.16.32 ||

ജുഗോപ ഭ്രാതരം ഭ്രാതാ

രഥമാസ്ഥായ പുഷ്പതഃ |

തതോ ഹലഹലാശബ്ദ -

സ്തുമുലഃ സമജായത || 2.16.33 ||

തസ്യ നിഷ്ക്രമമാണസ്യ
 ജനൗഘസ്യ സമന്തതഃ |
 തതോ ഹയവരാ മുഖ്യോ
 നാഗാശ്ച ഗിരിസന്നിഭാഃ || 2.16.34 ||

അനുജഗ്മുസ്തഥാ രാമം
 ശതശോഽഥ സഹസ്രശഃ |
 അഗ്രതശ്ചാസ്യ സന്നദ്ധാ -
 ശ്വന്ദനാഗുരുഭൂഷിതാഃ || 2.16.35 ||

ഖഡ്ഗചാപധരാഃ ശൂരാ
 ജഗ്മുരാശംസവോ ജനാഃ |
 തതോ വാദിത്രശബ്ദാശ്ച
 സ്തുതിശബ്ദാശ്ച വന്ദിനാം || 2.16.36 ||

സിംഹനാദാശ്ച ശൂരാണാം
 തതഃ ശുശ്രൂവീരേ പഥി |
 ഹർമ്യവതായനസ്ഥാഭി -
 ര്ഭൂഷിതാഭിഃ സമന്തതഃ || 2.16.37 ||

കീര്യമാണഃ സുപുഷ്പൗഘൈ -
 ര്യയൗ സ്ത്രീഭിരരിന്ദമഃ |
 രാമം സർവാനവദ്യാംഗ്യോ
 രാമപിപ്രീഷയാ തതഃ || 2.16.38 ||

വചോഭിരഗ്രൈർഹർമ്യസ്ഥാഃ
 ക്ഷിതിസ്ഥാശ്ച വവന്ദിരേ |
 നൂനം നന്ദതി തേ മാതാ
 കൗസൽയാ മാതൃനന്ദന || 2.16.39 ||

പശ്യന്തീ സിദ്ധയാത്രം ത്വാം
 പിത്രം രാജ്യമുപസ്ഥിതം |
 സർവസീമന്തിനീഭൃശ്ച
 സീതാം സീമന്തിനീം വരാം || 2.16.40 ||

അമന്യന്ത ഹി താ നാർയോ
 രാമസ്യ ഹൃദയപ്രിയാം |
 തയാ സുചരിതം ദേവ്യാ
 പുരാ നൂനം മഹത് തപഃ || 2.16.41 ||

രോഹിണീവ ശശാങ്കേന
 രാമസംയോഗമാപ യാ |
 ഇതി പ്രാസാദശൃംഗേഷു
 പ്രമദാഭിർനരോത്തമഃ |
 ശുശ്രാവ രാജമാർഗസ്ഥഃ
 പ്രിയാ വാച ഉദാഹൃതാഃ || 2.16.42 ||

സ രാഘവസ്തത്ര തദാ പ്രലാപാൻ
 ശുശ്രാവ ലോകസ്യ സമാഗതസ്യ |
 ആത്മാധികാരാ വിവിധാശ്ച വാചഃ
 പ്രഹൃഷ്ടരൂപസ്യ പുരേ ജനസ്യ || 2.16.43 ||

ഏഷ ശ്രീയം ഗച്ഛതി രാഘവോദ്യ
 രാജപ്രസാദാദ് വിപുലാം ഗമിഷ്യൻ |
 ഏതേ വയം സർവസമൃദ്ധകാമാ
 യേഷാമയം നോ ഭവിതാ പ്രശാസ്താ || 2.16.44 ||

ലാഭോ ജനസ്യാസ്യ യദേഷ സർവം
 പ്രപത്ത്യതേ രാഷ്ട്രമിദം ചിരായ |

ന ഹൃപ്രിയം കിഞ്ചന ജാതു കശ്ചിത്
പശ്യന്ന ദുഃഖം മനുജാധിപേന്ദ്രിനീ || 2.16.45 ||

സ ഘോഷവദ്ഭിശ്ച ഹയൈർമതംഗജൈഃ
പുരഃസരൈഃ സ്വസ്തികസൂതമാഗധൈഃ |
മഹീയമാനഃ പ്രവരൈശ്ച വാദകൈ -
രഭിഷ്ടുതോ വൈശ്രവണോ യഥാ യൗ || 2.16.46 ||

കരേണുമാതംഗരമാശ്വസങ്കുലം
മഹാജനൗധൈഃ പരിപൂർണ്ണചത്വരം |
പ്രഭുതരന്തം ബഹുപൺയസഞ്ചയം
ദദർശ രാമോ വിമലം മഹാപഥം || 2.16.47 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അയോധ്യാകാണ്ഡേ ഷോഡശഃ സർഗഃ ||